

Bijlagen

Boekbespreking 'Dominantie: feit of fictie?' (verschenen in 'Los Vast' aug. 2004)

Bestaat de dominante hond helemaal niet (meer)?

Door Anita Kiers

Het begrip 'dominantie' ligt onder vuur. David Appleby plaatste in de vorige Los Vast al de nodige vraagtekens bij het massaal toepassen van dominantieprogramma's. Gedrag dat wij als dominant interpreteren, heeft volgens Appleby meestal te maken met ongeremdheid. In zijn boekje 'Dominantie: feit of fictie?' gaat Barry Eaton een stap verder. Gesteund door onder andere Mech, Coppinger en Fisher stelt Eaton dat het concept dominantie totaal niet bestaat in een mens-hondrelatie. Pardon???

Te pas en te onpas wordt het stempel 'dominant' op honden gedrukt om ongewenst gedrag te verklaren. Langzaam maar zeker komt hierin gelukkig verandering. Sommigen spreken nu zelfs over dominantie als '*the D-word*'; een vies woord dat je maar beter niet hardop kunt uitspreken. Eaton buigt zich in de luttele 24 pagina's die zijn boekje '*Dominantie: feit of fictie?*' telt over de vraag of honden er eigenlijk sowieso op uit zijn om hun status in onze gezinnen te verhogen. Zijn antwoord luidt onomwonden 'nee'. Rangordesystemen ontwikkelen zich in roedels. Roedels bestaan louter uit soortgenoten. Tijdens zijn prille puppytijd leert een hond dat hij een hond is en dat wij mens zijn. Hoewel honden sociale dieren zijn die prima met ons kunnen samenleven, zien zij ons niet als soortgenoot waardoor mens en hond geen roedel kunnen vormen. En omdat honden ons niet als honden zien, wedijveren ze ook niet met ons om hun status. Gooi alle oude hondenboeken maar weg, want (als we Eaton tenminste mogen geloven): een rangorde tussen mens en hond bestaat niet!

Toch hebben hondeneigenaren (veelal op advies van dezelfde mensen die het woord dominantie nu niet meer uit hun strot krijgen!) hun honden tijdenlang blootgesteld aan waarschijnlijk slechte imitaties van 'dominant wolvengedrag'; onschuldige dingen als 'de baas eet als eerste' tot en met 'de hond fysiek in een onderdanige positie brengen met de alfa-rollover' (wat dat dan ook moge wezen). Met als enig effect: verwarring bij de hond. Aldus Eaton.

Geen pikorde

Deze tot voor kort zo gekoesterde 'roedelregels' zijn gebaseerd op de sociale en hiërarchische structuur in een roedel wolven. Ze zijn vervolgens geprojecteerd op onze honden alsof het wolven in hondenkleren zouden zijn. Lariëkoek, volgens enkele onderzoekers. Door domesticatie en selectieve fok staan honden niet alleen uiterlijk ver van de wolf af, maar zijn ook de hersenen van de hond sterk veranderd ten opzichte van de wolf. De hond is geen wolf en denkt ook niet zo. Maar als je dan toch een vergelijking wilt maken, moet je het wel goed doen, vindt Eaton. Dan moet je erkennen dat roedelgedrag in een natuurlijke wolvenroedel geen enkele overeenkomst vertoont met een 'pikorde': '*De typische roedel wolven zou beschouwd moeten worden als een familie waar de volwassen ouders de activiteiten van de groep begeleiden en de leiding over de groep delen door het werk te verdelen...*', aldus onderzoeker David Mech. Harmonie ten top dus.

Geen roedelgedrag bij honden

Hoe zit dat dan met honden? Ook uit onderzoek van Ray en Lorna Coppinger blijkt dat, in

tegenstelling tot wat men over het algemeen gelooft, honden over de hele wereld geen (of alleen zelden) blijf geven van roedelgedrag. Wanneer vitale zaken voor overleving aanwezig zijn, vormen honden geen roedels, maar leven ze in zeer kleine, harmonieuze groepjes.

In navolging van deze redenering vraagt Eaton zich af waarom onze honden hun status in vredesnaam zouden willen verhogen. Wij voorzien onze viervoeters immers ruimschoots van hun natje en droogje en de nodige uitdaging, waardoor er voor de hond geen noodzaak is om zijn positie te verhogen. Een hoge status geeft immers toegang tot de middelen die nodig zijn om te overleven, en daarover beschikt onze huishond in ruime mate.

We hadden het mis...

Maar... er komen direct 1001 vragen boven borrelen. Zoals: als de oorsprong van veel gedragsproblemen dan niets met dominantie te maken heeft, wat is er dan wel aan de hand? Eatons antwoord: honden zijn zich bewust van zaken die lonend voor hen zijn en doen alleen iets als ze er beter van worden. Dus als je hond bijvoorbeeld een poos heerlijk op de zachte bank heeft kunnen vertoeven, is het logisch dat hij gaat sputteren als hij daar ineens vanaf gesommeerd wordt. Een hond die een tijd lang op zijn botje heeft zitten kluiven, kan er moeite mee hebben dit zonder slag of stoot af te dragen aan zijn eigenaar. Dit verzet heeft niets te maken met dominantie; de hond verdedigt enkel en alleen 'zijn' comfortabele ligplek of sappige kluif.

Menig gedragsbegeleider zal hieraan de vraag willen toevoegen: waarom hebben de zogenoemde dominantiereductieprogramma's me dan toch succesverhalen opgeleverd? Eatons verklaring voor het feit dat deze soms toch lijken te werken bij diverse 'gedragsproblemen', komt overeen met Appleby's redenering. Als je het ineens niet meer toestaat dat de hond op de bank ligt, of als je ineens besluit je hond niet meer uitbundig te begroeten bij je thuiskomst, dan verander je z'n dagelijkse routines en onthoud je hem de beloning die hij vanuit zijn ervaring wél verwacht. Eaton haalt in dit kader een citaat van John Fisher aan, die zei: *'Wanneer u een verwachte beloning verwijdert, bent u in alle opzichten, op de fysieke na, aan het straffen.'* Het resultaat van het uitblijven van een verwachte beloning kan conflicten, gedeprimeerdheid, inactiviteit en zelfs hulpeloosheid bij de hond oproepen. We hadden het kennelijk mis toen we dit verklaarden als een herstelde of verbeterde dominantierelatie tussen eigenaar en hond?

Honden massaal op bed!

De moraal: zorg dat gewenst gedrag en goede manieren een leven lang lonend zijn voor je hond. En om met Appleby te spreken: leer je hond van meet af aan bepaald 'geremd gedrag' (huisregels) aan zodat ongewenst gedrag niet ontstaat of zo snel mogelijk wordt omgebogen. Socialiseer je jonge hond goed zodat hij zich kan aanpassen in verschillende situaties en leer hem dat je hem overal mag aanraken (en dat dat prettig is). Wees een goede kameraad voor hem; doe er alles aan om in harmonie samen te leven en gun hem de tijd om te leren wat je van hem verwacht.

Hoera! Honden mogen massaal op je waterbed als je dat gezellig vindt, aan de lijn trekken als je sterke schouders hebt en als eerste eten als je aan de lijn bent. Maar hoe zit dat dan met die honden die te allen tijde een hoge houding hebben in interactie met hun eigenaar? En met de hond die in elkaar duikt en stresssignalen vertoont als de eigenaar iets van hem wil? Zegt dat dan helemaal niks meer over hun relatie?

Hoe dan ook: een goede relatie (met of zonder het woordje 'rang' ervoor) staat of valt bij een juist gebruik van de leerprincipes. Conditioneren dus. Als we het niet dachten!

Titel: Dominantie: feit of fictie?
Uitgeverij: Yggdrasil, Wijchen

Auteur: Barry Eaton
ISBN: 90 807584-2-6